

Motion till riksdagen 2012/13:A273

av **Annika Lillemets (MP)**

Företagshälsovård av god kvalitet åt alla förvärvsarbetande

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda hur alla förvärvsarbetande i Sverige ska ges tillgång till företagshälsovård av god kvalitet.

Bakgrund

Statsbidraget till företagshälsovården drogs in 1993. Därefter har den väsentligen finansierats via avgifter från uppdragsgivarna. Denna förändring har försämrat förutsättningarna att bedriva en god verksamhet.

Därför tillsattes en utredning med uppgift att ta fram förslag på åtgärder för att underlätta en väl fungerande företagshälsovård. Denna utredning, *Ny företagshälsovård – ny kunskapsförsörjning, SOU:2007:91*, resulterade varken i någon proposition eller förändring av betydelse.

I utredningen redovisas dåvarande regeringens syn på hur företagshälsovården bör vidareutvecklas, som den formulerades i budgetpropositionen 2008:

Bland annat framkommer följande av vikt för företagshälsovårdens framtida roll och inverkan på utbildningen:

- ? möjligheten öppnas att genom företagshälsovården få en fullvärdig första linjens kontakt med sjukvården.
- ? landstingen, staten och arbetsgivarna bör stå för kostnaden för sjukvården för anställda med godkänd företagshälsovård.
- ? företagshälsovården bör vidareutvecklas så att stödet till arbetsgivare och sjukskrivna förvärvsarbetande kan stärkas.
- ? utbudet av företagshälsovård behöver öka.
- ? vidareutvecklingen av företagshälsovården sker på ett sådant sätt att en bra balans mellan det grundläggande arbetsmiljöarbetet som företagshälsovården bedriver och de nytillkommande uppgifterna skapas.

Fel! Okänt namn på

? vidareutvecklingen av företagshälsovården förutsätter en överenskom-
melse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.

Dessa goda ambitioner har tyvärr inte blivit verklighet. Den svåra situation
som rådde och var orsak till utredningen råder i stora drag fortfarande.

Endast två tredjedelar av svenska förvärvsarbetande har tillgång till före-
tagshälsovård. Det betyder att en miljon förvärvsarbetande står utan, enligt
Framgångsrik företagshälsovård – möjligheter och metoder, SOU 2011:63.

Företagshälsovården tvingas åsidosätta medicinska överväganden och pri-
oriteringar för att kunna finansiera sin verksamhet med insatser som främst
ger intäkter. Ibland kan dessa åtgärder vara medicinskt motiverade, men inte
som främsta princip. De företag som beställer företagshälsovårdens tjänster
bedriver oftast verksamheter av helt annan karaktär än hälso- och sjukvård.
Många svenska arbetsgivare saknar därmed helt naturligt tillräcklig kunskap
för att beställa adekvata tjänster av företagshälsovården. Detta får till följd att
anställda i företagshälsovården ibland tvingas arbeta med uppgifter som inte
är helt förenliga med deras fackkunskaper. Resultatet är att innehållet i arbetet
inte blir tillräckligt stimulerande. Detta riskerar att göra yrkena mindre attrak-
tiva, vilket i sin tur minskar rekryteringsmöjligheterna.

Detta går ut över den förvärvsarbetande delen av befolkningen. Den behö-
ver ha tillgång till sjukvårdspersonal med kännedom om arbetsplatsernas
olika hälsorisker. Det är en förutsättning för att kunna åtgärda dessa risker ur
ett orsaksbaserat perspektiv.

Konsekvenser av den nuvarande situationen för de förvärvsarbetande

En tredjedel av den förvärvsarbetande befolkningen saknar tillgång till sjuk-
vårdspersonal med kännedom om vilka hälsorisker som kan finnas på deras
respektive arbetsplats. Det ger lägre sannolikhet att de erbjuds effektiv före-
byggande och kurativ sjukvård.

Konsekvenser för arbetsmiljön i Sverige

Att många arbetsplatser inte har tillgång till företagshälsovård innebär att
processen att förbättra arbetsmiljön inte framskrider så effektivt som möjligt.
Vissa företag köper in arbetsmiljökonsulttjänster, men långt ifrån alla. Men
även de företag som erbjuder företagshälsovård har vanligen ett avtal som
innebär att de betalar för direkta tjänster. Däremot har de oftast inte avtal som
innebär att företagshälsovården tar initiativ till att kartlägga arbetsmiljöförhål-
landen. Företagshälsovården får ofta vänta förgäves på en beställning. Det är
allvarligt, eftersom det systematiska arbetsmiljöförbättringsarbetet blir li-
dande.

Konsekvenser för de anställda i företagshälsovården

Genom att de arbetar i en konkurrensutsatt verksamhet, där olika vårdföretag tävlar om uppdrag, kan anställda på en företagshälsovårdcentral komma att byta arbetsgivare till en annan företagshälsovårdcentral. Det medför att arbetsgivarna är mindre benägna att satsa på att utbilda sina anställda, eftersom dessa med tiden kan komma att arbeta för en konkurrent. En ganska stor andel av de anställda i företagshälsovården saknar specialistutbildning till företagsläkare, företagssköterska med flera yrkeskategorier.

Eftersom personalen på företagshälsovårdcentraler måste ägna största delen, enligt flerstämmiga uppgifter mellan 80 och 90 procent, av sin arbetstid åt uppgifter som kan debiteras beställaren av deras tjänster, får de mindre tid för studier och vidareutbildning än de hade innan statsbidraget försvann 1993. Genom att de ser varandra som konkurrenter, försvåras samarbetet och informationsspridningen mellan olika företagshälsovårdcentraler i en region. Innan 1993 var kunskapsutbytet intensivare.

Företagshälsovården är i dag organisatoriskt skild från landstingens egen verksamhet. De har skilda patientregister, och företagshälsovården har därmed inte tillgång till medicinska data från landstingssjukvården. Företagshälsovården kan inte sända patienter till utredningar i landstingets regi, exempelvis röntgenundersökningar, utan måste remittera till en sjukvårdsmottagning i landstingets regi, som i sin tur remitterar patienten vidare. Detta minskar effektiviteten i det totala sjukvårdssystemet. Landstingets läkare har vanligen ingen kunskap om arbetsmiljön på sina patienters arbetsplatser och har därigenom mindre möjligheter att i tidigt skede fånga upp signaler på arbetsorsakad sjuklighet.

Förutsättningarna för företagshälsovården att göra sitt viktiga arbete behöver förbättras.

Förslag till åtgärder

Alla förvärvsarbetande ska ges tillgång till företagshälsovård av god kvalitet. Innehållet i företagshälsovården ska avgöras av respektive företags speciella behov. Utformningen av företagshälsovård kräver sakkunskap, och kan därför inte uteslutande hanteras som en marknadsfråga. Utformningen av företagshälsovårdens verksamhet och aktivitet bör främst styras av företagshälsovårdens insikter om behovet av verksamhet för respektive beställare och i samråd med denna. Företagshälsovården ska i första hand vara just en sådan, inte en allmänläkarmottagning för anställda i företag som är anslutna till den.

Företagshälsovården bör därför huvudsakligen finansieras med offentliga medel, och på ett sätt som säkerställer att pengarna verkligen kommer de förvärvsarbetande till godo. Utbildning och legitimering eller certifiering av företagshälsovårdens personal och företagshälsovårdcentralerna bör ägnas stor uppmärksamhet.

Ett sätt att skapa stabilitet i organisationen kring företagshälsovården samt öka integrationen mellan sjukvårdens olika aktörer i form av landsting och

Fel! Okänt namn på

företagshälsovård, skulle kunna vara att företagshälsovården för alla förvärvsarbetande integreras i respektive landstings organisation och finansiering. Detta skulle kunna ge bättre samarbete mellan sjukvården och den förebyggande vården och därmed större effektivitet. För att kompensera landstingen för denna ökade verksamhet behöver ett system med statsbidrag utformas. En sådan förändring, inklusive finansiering, bör utredas. Detta bör riksdagen för regeringen tillkännage som sin mening.

Mot bakgrund av detta föreslår jag att regeringen låter utreda hur alla förvärvsarbetande ska ges tillgång till företagshälsovård av god kvalitet. Detta bör riksdagen för regeringen tillkännage som sin mening.

Stockholm den 3 oktober 2012

Annika Lillemets (MP)